

# Jonge democratische burgers in Europa

## Inleiding

Als onderdeel van een democratische samenleving krijgen Europese jongeren de ruimte om hun stem te laten horen. Zoals bij de Europese verkiezingen in juni 2024. Maar democratisch burgerschap gaat over meer dan stemmen bij verkiezingen. Het betekent ook dat je samen met anderen bouwt aan de toekomst. In de eigen wijk, op landelijk niveau en in Europa. In dit artikel nemen we je mee door Europa, met voorbeelden van organisaties, programma's en campagnes die jongeren democratisch bewustzijn meegeven. Als professional, beleidsmaker of onderzoeker kun je hiervan gebruikmaken voor je eigen werk in Nederland.

Tussen 6 en 9 juni 2024 zijn in de hele Europese Unie verkiezingen voor het Europees Parlement. Bijna vierhonderd miljoen burgers kunnen dan hun stem uitbrengen voor de toekomst van Europa, onder wie miljoenen jongeren. Voor het eerst kunnen nu in vijf landen ook 16- en 17-jarigen deelnemen aan de Europese verkiezingen: vanaf 16 jaar in  België,  Duitsland,  Malta en  Oostenrijk, en vanaf 17 jaar in  Griekenland. Ongeveer een op de zes Europeanen is tussen de 15 en 29 jaar oud, dus jongeren vormen een groot deel van de Europese bevolking. Het is dan ook belangrijk dat juist jongeren deelnemen aan deze verkiezingen. Ook is het van belang dat zij goed worden betrokken bij politiek en beleidsvorming. Want zij hebben een langere toekomst voor zich dan veel anderen.




### Verkiezingen Europees Parlement

Tijdens de Europese verkiezingen kiezen de burgers van de landen van de Europese Unie hun vertegenwoordigers als leden van het Europees Parlement. In totaal worden er 720 parlementariërs gekozen. Samen met de regeringen van de Europese lidstaten beslist het Europees Parlement over nieuwe wetten die ons allemaal aangaan. Bijvoorbeeld over de aanpak van klimaatverandering, of over het versterken van de economie. Lees meer over de Europese verkiezingen en hoe het Europees Parlement werkt op [elections.europa.eu/nl/how-elections-work](https://elections.europa.eu/nl/how-elections-work).

## Opgroeien tot democratische burgers

Democratisch burgerschap gaat over meer dan stemmen bij verkiezingen. Het gaat over het lid zijn van een samenleving die is georganiseerd volgens de beginselen en regels van een democratische rechtsstaat. Het gaat over hoe jij je als burger verhoudt tot anderen, en tot de overheid. Over rechten en plichten, maar ook over waarden. Over omgaan met verschillende opvattingen en culturen, en wat er nodig is om met elkaar in vrijheid samen te leven.

Bij het opgroeien van jongeren hoort ook het opgroeien tot democratische burgers. Voor een belangrijk deel gebeurt dit op school. In  Nederland heeft het onderwijs de wettelijke opdracht om actief burgerschap en sociale cohesie te bevorderen. Maar ook in de opvoeding en de bredere pedagogische basis voor kinderen en jongeren is er aandacht voor democratisch burgerschap. Dat gebeurt niet alleen in Nederland, maar ook in de rest van Europa. Daarover gaat dit artikel.

We nemen je mee dwars door Europa en geven voorbeelden van organisaties, programma's en campagnes die jongeren democratisch bewustzijn meegeven. Om kennis over democratisch burgerschap te vergroten, en om jongeren te helpen om hun stem te laten horen. Deze informatie komt grotendeels uit de Europese Youth Wiki (zie kader).



### Youth Wiki

De Youth Wiki is een online platform met informatie over jeugdbeleid in 33 Europese landen. Ieder land heeft een nationale correspondent die de informatie aanlevert en up-to-date houdt. In de Youth Wiki is informatie verzameld over tien thema's, zoals participatie, werkgelegenheid, onderwijs, sociale inclusie en jongerenwerk. De informatie wordt aangeboden in het Engels.

## Het artikel bestaat uit drie hoofdstukken:

1. Democratisch burgerschap en bewustzijn
2. Deelname van jongeren aan verkiezingen
3. Campagnes rondom de verkiezingen

Met deze informatie hopen we te laten zien dat er in Europa veel kennis en ervaring is over democratisch burgerschap bij jongeren. Als professional, beleidsmaker of onderzoeker kun je hiervan gebruikmaken voor je eigen werk in Nederland.



Democratisch burgerschap raakt aan het bredere thema van jongerenparticipatie. Ook rond jongerenparticipatie gebeurt er veel in Europa. Meer daarover lees je in het artikel Jongeren doen mee, in heel Europa.



## 1. Democratisch burgerschap en bewustzijn

In Europa bestaan allerlei organisaties en programma's die democratisch burgerschap onder jongeren versterken, en het bewustzijn hierover vergroten. Dit gebeurt fysiek en online, met soms speciale aandacht voor jongeren die voor het eerst mogen stemmen.



### Initiatieven vanuit overheid of parlement

Verschillende Europese landen hebben instituten of organisaties die jongeren informeren over democratie en politiek, en jongeren bewustmaken van hun rol als democratisch burger. Vaak zijn deze organisaties opgezet door de overheid of het nationale parlement. In veel gevallen werken ze nauw samen met scholen en andere onderwijsinstellingen.

Zo kent  Duitstalig België het [Institut für Demokratiepädagogik](#). Dit houdt zich bezig met de ontwikkeling en bevordering van democratische competenties in het onderwijs en jongerenwerk. Het ontwikkelt eigen instrumenten, zoals games, workshops en onderwijsmateriaal. In  Luxemburg bestaat sinds 2016 het [Zentrum fir politesch Bildung](#). Dit biedt educatief materiaal en trainingen over politieke en maatschappelijke onderwerpen.  Zweden kent het [Forum för levande historia](#) (Forum voor levende geschiedenis). Deze overheidsorganisatie houdt zich bezig met tolerantie, democratie en mensenrechten, en gebruikt daarbij geleerde lessen van de Holocaust en andere misdaden tegen de menselijkheid. Kinderen en jongeren op school zijn de belangrijkste doelgroep van het Forum.

Het  Vlaamse parlement heeft sinds 2003 een eigen educatieve dienst: [De Kracht van je Stem](#). Deze richt zich op kinderen, jongeren en leerkrachten en biedt les- en speelmaterialen over democratisch burgerschap. In  Duitsland hebben landelijke organisaties voor burgerschapsonderwijs zich verenigd in de [Gemeinsame Initiative der Träger Politischer Jugendbildung](#) (GEMINI). Gezamenlijk vertegenwoordigen zij ongeveer 1.750 (buitenschoolse) onderwijsinstellingen. Met als doel om kinderen en jongeren aan te moedigen en uit te rusten om zelf actief te worden in hun eigen omgeving en gemeenschap.

De  Duitse overheid voert sinds 2015 het programma [Demokratie leben](#) uit. Het programma faciliteert projecten in heel Duitsland die nieuwe ideeën en innovatieve benaderingen ontwikkelen en uitproberen om democratie te bevorderen, diversiteit vorm te geven en extremisme te voorkomen.

Veel landen hebben online voorzieningen om jongeren te informeren over democratisch burgerschap. Zo heeft het  Oostenrijkse parlement een online portaal voor kinderen en jongeren: [DemokratieWEBstatt](#). Hier kunnen kinderen en jongeren meer te weten komen over politiek, democratie, wetten en verkiezingen. Het doel is om de democratie tot leven te brengen voor deze doelgroepen. In  Denemarken werd in 2018 de landelijke onderwijs campagne 'Democratie onder ontwikkeling' gelanceerd. Het lesmateriaal van die campagne is nog steeds gratis beschikbaar via het [online leerportaal](#) van het Deense Ministerie van Onderwijs.





## Initiatieven in Nederland

Ook in  Nederland bestaan diverse organisaties en programma's die onder jongeren het bewustzijn van hun democratisch burgerschap vergroten. Zo legt ProDemos als 'Huis voor democratie en rechtsstaat' aan jongeren uit wat de spelregels zijn van de democratie. Ook laat het jongeren zien wat zij zelf kunnen doen om invloed uit te oefenen. NJR organiseert in aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement tien verkiezingsfestivals op mbo-scholen verspreid door het land. Studenten krijgen hier informatie als voorbereiding op hun eerste keer in het stembokje.

## Campagnes en wedstrijden

In  Vlaanderen bestaat al een aantal jaren het project Debattle, dat zich specifiek richt op gemeenteraadsverkiezingen. Hierbij worden lokale jongerenraden in het jaar vóór de lokale verkiezingen intensief ondersteund. Het doel is om de slagkracht van jongerenraden te vergroten en ervoor te zorgen dat hun stem een plek krijgt in de beleidsplannen van de nieuw gekozen lokale besturen.

 Duitsland kent sinds 1990 de landelijke wedstrijd Demokratisch handeln, gericht op de democratische cultuur onder kinderen en jongeren. Het doel van de wedstrijd is om verschillende democratieprojecten uit de school- en buitenschoolse sectoren te waarderen, zichtbaar te maken en te versterken. Daarnaast is er de jaarlijkse wedstrijd Aktiv für Demokratie und Toleranz. Hierbij maken praktische burgeractiviteiten gericht op het bevorderen van democratie en tolerantie kans op 5.000 euro prijzengeld, dat wordt gefinancierd door de landelijke overheid.

 Polen heeft ervaring met een landelijke verkiezingscampagne gericht op jongeren, onder de naam "Verander het land, stem bij verkiezingen" (Zmień kraj idź na wybory). Bij deze campagne waren meer dan honderd maatschappelijke organisaties betrokken. Reguliere media verstrekten gratis ruimte voor televisie- en radiospotjes, waardoor de campagne een groot bereik had. In een onderzoek na afloop gaf 14 procent van de jongste kiezers (18 en 19 jaar) aan dat deze campagne een beslissende invloed had gehad op hun deelname aan de verkiezingen. Nog eens 36 procent gaf aan dat de campagne hen had aangemoedigd om te gaan stemmen.


## Eerste-keer-stemmers


In veel landen worden er campagnes of activiteiten opgezet die zich specifiek richten op jongeren die voor de eerste keer mogen stemmen. Zo wordt in  Servië sinds 2019 het project Popular Democracy uitgevoerd. Het doel hiervan is om jongeren die voor het eerst mogen stemmen te informeren over de democratie, verkiezingen en burgerschap, via workshops en gastlessen op scholen.

In  Denemarken stuurt het parlement sinds 2005 de Deense grondwet met uitleg naar kiezers die voor het eerst mogen stemmen. Het doel hiervan is om hen te informeren over hun democratische rechten en plichten. Sinds 2013 wordt er een cartoon meegestuurd met de grondwet, met als boodschap: gebruik je stemrecht.

In  [Finland](#) stuurt de landelijke overheid in samenwerking met de Nationale Jeugdraad een brief naar jongeren die voor het eerst gaan stemmen. In  [Roemenië](#) organiseert de Nationale Kiesautoriteit elk verkiezingsjaar een campagne die jonge kiezers informeert over hun rechten en het stemproces. In  [Hongarije](#) krijgen eerste-keer-stemmers een cadeautje als ze gaan stemmen. Bij de vorige Europese verkiezingen was dit een armbandje met daarop de vlag van de Europese Unie.

## Burgerschapsdagen en burgerschapsweken

In een aantal landen worden fysieke activiteiten georganiseerd om jongeren bewust te maken van hun rechten en plichten als democratisch burger. Zo worden in  Oostenrijk ieder jaar de [Aktionstage Politische Bildung](#) georganiseerd, tussen 23 april (Wereldboekendag) en 9 mei (Dag van Europa). Deze landelijke burgerschapsdagen bieden de gelegenheid om kennis en ervaring uit te wisselen over burgerschapsonderwijs en om nieuwe materialen te introduceren.

 [Frankrijk](#) kent jaarlijkse *semaines de l'engagement* ('betrokkenheidsweken') op middelbare scholen. Leerlingen worden geïntroduceerd in de beginselen van de democratie, en worden aangemoedigd om deel te nemen aan bijvoorbeeld de verkiezingen voor leerlingenraden.



### Europese subsidie voor jongeren

Het Europese programma Erasmus+ biedt subsidiemogelijkheden voor projecten die jongeren stimuleren om actief deel te nemen in de democratie op lokaal, nationaal of internationaal niveau. Deze [jongerenparticipatieprojecten](#) geven jongeren de kans om te leren actief deel te nemen aan de democratie. Ook zorgen deze projecten ervoor dat de stem van jongeren wordt meegenomen in beleid.



### Onderzoek en materialen in Europa


Op Europees niveau worden veel kennis, materialen en publicaties ontwikkeld die het democratisch burgerschap van jongeren moeten versterken. Zo heeft de Raad van Europa (samenwerking van 46 landen) het [Reference Framework of Competences for Democratic Culture](#) ontwikkeld. Deze set materialen kunnen onderwijsinstellingen gebruiken om de competenties van jongeren op het gebied van mensenrechten, democratie, rechtsstaat en actief burgerschap verder te ontwikkelen.






Daarnaast werken de Europese Unie en de Raad van Europa nauw met elkaar samen in het Youth Partnership. Gezamenlijk voeren zij onderzoek uit en ontwikkelen ze praktische instrumenten en publicaties, bijvoorbeeld over de [politieke participatie van jongeren](#).

## 2. Deelname van jongeren aan verkiezingen


Een concrete uiting van democratisch burgerschap is stemmen bij verkiezingen. Steeds meer landen hebben de afgelopen jaren de stemgerechtigde leeftijd verlaagd. Daardoor kunnen meer jongeren deelnemen aan verkiezingen. Bij de laatste Europese verkiezingen hebben veel jongeren ook daadwerkelijk gestemd. Het aantal jongeren dat in parlementen gekozen wordt is wel relatief klein.









### Stemgerechtigde leeftijd

Een van de meest zichtbare uitingen van democratisch burgerschap is het uitbrengen van je stem bij verkiezingen. Voor burgers van een democratische rechtsstaat is dit een recht, vanaf een bepaalde leeftijd. In sommige landen is het zelfs een plicht, zoals in  België.

In de meeste Europese landen mogen jongeren stemmen vanaf hun 18<sup>e</sup>. Dit geldt in ieder geval voor landelijke verkiezingen (zie dit [overzicht](#) in de Youth Wiki). Tegelijkertijd zijn er steeds meer landen waar de stemgerechtigde leeftijd is verlaagd. In  Oostenrijk mogen jongeren stemmen vanaf hun 16<sup>e</sup>, bij lokale, regionale, nationale en Europese verkiezingen. Ook in  Malta mogen jongeren vanaf hun 16<sup>e</sup> stemmen, in  Griekenland vanaf hun 17<sup>e</sup>. In  België en  Duitsland is onlangs de stemgerechtigde leeftijd voor de Europese verkiezingen verlaagd naar 16 jaar.




In  Oostenrijk is in 2007 de stemgerechtigde leeftijd verlaagd van 18 naar 16 jaar. In de Youth Wiki is de gedachte hierachter mooi omschreven: “Het stemrecht is de fundamentele vorm van politieke participatie in een democratie. Op de leeftijd van 16 jaar hebben jongeren al de leeftijd van strafrechtelijke verantwoordelijkheid en uitgebreide handelingsbekwaamheid bereikt. Ze zijn bezig met hun levensplanning, moeten beslissen over hun onderwijsloopbaan en hun professionele toekomst, en sommigen van hen zijn al aan het werk. Het parlement heeft daarom besloten om jongeren vanaf 16 jaar het recht te geven om deel te nemen aan politieke besluitvormingsprocessen en om te beslissen over hun leefruimte en hun toekomst.”

Er zijn meer landen waar jongeren vanaf 16 jaar mogen stemmen bij lokale of regionale verkiezingen. In  Duitsland mogen jongeren in sommige deelstaten stemmen vanaf hun 16<sup>e</sup>. In  Estland mogen jongeren bij lokale verkiezingen stemmen vanaf 16 jaar. In andere landen wordt er in de politiek en de samenleving gesproken over het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd. Dit geldt bijvoorbeeld voor  Ierland,  Luxemburg,  Noorwegen,  Polen,  Spanje en  Zweden.

## Opkomst jongeren


Bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement (2019) was de opkomst [iets meer dan 50 procent](#). Dit was flink meer dan de verkiezingen daarvoor, toen nog geen 43 procent van de stemgerechtigden kwam opdagen. Deze stijging was vooral te danken aan de jongere generaties. Zo was de opkomst van 18- tot 25-jarigen [14 procentpunt hoger](#) dan vijf jaar ervoor. Bij de leeftijdsgroep van 25 tot 39 jaar was het verschil 12 procentpunt.

Het is interessant om naar de opkomst in  [Oostenrijk](#) te kijken, omdat daar jongeren al vanaf hun 16<sup>e</sup> mogen stemmen. Cijfers van de landelijke verkiezingen van 2017 laten zien dat de opkomst onder 18- en 19-jarigen (bijna 75 procent) lager was dan het gemiddelde opkomstcijfer (80 procent). Maar de opkomst onder 16- en 17-jarigen was juist flink hoger (90 procent). Dit kan ermee te maken hebben dat 16- en 17-jarigen thuis en op school beter worden voorbereid op de verkiezingen.

*“In Cyprus heeft de nationale jongerenraad eind 2022 een nieuwe jeugdbarometer uitgevoerd. Daarin geven ongeveer zes op de tien jongeren aan dat ze meestal deelnemen aan verkiezingen. Tegelijkertijd tonen drie op de tien jongeren onverschilligheid voor het democratische proces. Vooral omdat ze denken dat hun stem geen effect heeft. Uit het onderzoek bleek dat 29 procent van de jongeren geen interesse heeft in politiek of verkiezingen. 12 procent van de jongeren geeft aan niet te stemmen omdat ze geen vertrouwen hebben in de politiek en politici. En een kleine groep jongeren (7 procent) doet niet mee aan verkiezingen om hun verzet te uiten.”*

Anna Lytra, nationaal correspondent voor Youth Wiki in  Cyprus

## Jongeren in het parlement

In bijna alle landen kunnen jongeren onder de 18 zich niet kandidaatstellen voor verkiezingen (zie dit [overzicht](#) in de Youth Wiki). In zo'n tweederde van de landen kan dit vanaf 18 jaar. In de overige landen ligt de minimumleeftijd hoger, variërend tussen 21 en 26 jaar. Alleen in  [Malta](#) mogen jongeren zich vanaf hun 16<sup>e</sup> kandidaat stellen, behalve voor het ambt van burgemeester.

In veel landen mogen jongeren dus vanaf hun 18<sup>e</sup> gekozen worden, bijvoorbeeld in het parlement. Maar in de praktijk gebeurt dit weinig. Zo is 20 procent van de Europese bevolking jonger dan 35 jaar, maar in het Europees Parlement is [slechts 6 procent](#) jonger dan 35. Het [European Youth Forum](#) roept politieke partijen daarom op om meer jonge kandidaten op de lijst te zetten voor de Europese verkiezingen.



### European Youth Forum: de stem van jongeren in Europa

Het European Youth Forum is het grootste platform van jongerenorganisaties in Europa. Het vertegenwoordigt meer dan honderd jongerenorganisaties die tientallen miljoenen jongeren uit heel Europa samenbrengen. Het European Youth Forum wil jongeren in staat stellen om actief deel te nemen aan de samenleving, op te komen voor hun rechten en bij te dragen aan innovatieve oplossingen voor de uitdagingen van Europa. Voor de verschillende Europese instellingen is het European Youth Forum een vaste gesprekspartner over alles wat met jongeren en jeugdbeleid te maken heeft. Voor meer informatie, kijk op [www.youthforum.org](http://www.youthforum.org).

## 3. Campagnes rond de Europese verkiezingen

Op Europees niveau zijn er verschillende organisaties die zich hardmaken voor meer democratisch bewustzijn en zeggenschap voor jongeren. Regelmatig zetten zij campagnes op om de stem van jongeren in de democratie te versterken. In de aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement zijn er verschillende campagnes gelanceerd om aandacht te vestigen op de stem van jongeren bij deze verkiezingen.

### Be Seen, Be Heard: Vote16-petitie

In september 2023 lanceerde het European Youth Forum een [petitie](#) voor meer stemrecht voor jongeren. De petitie roept alle Europese regeringen en het Europees Parlement op om de stemgerechtigde leeftijd te verlagen naar 16 jaar voor alle lokale, regionale, nationale en Europese verkiezingen. In april 2024 is de petitie meer dan elfhonderd keer ondertekend.

De petitie maakt deel uit van de [wereldwijde campagne 'Be Seen, Be Heard'](#) die in mei 2022 werd gelanceerd door het *Youth Office* van de Verenigde Naties, samen met The Body Shop. Die campagne roept op tot meer jonge stemmen in politiek en besluitvorming.

### Our Rights. Our Future. The Europe We Want

In aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement lanceerden UNICEF, Eurochild, ChildFund Alliance, Save the Children en SOS Kinderdorpen de campagne 'The Europe Kids Want'. Kinderen en jongeren (10-18 jaar) in heel Europa konden een online enquête invullen, in vijftien verschillende talen. In totaal hebben meer dan negenduizend kinderen en jongeren hun ideeën en gedachten over de toekomst van Europa gedeeld. De resultaten zijn gepresenteerd tijdens een evenement in het Europees Parlement, en voor iedereen beschikbaar op [childfriendlygovernance.org/europe-kids-want](http://childfriendlygovernance.org/europe-kids-want).



## Walk the Talk-campagne

Walk the Talk is een Europese campagne die jonge kiezers informeert over de Europese verkiezingen en hen aanmoedigt om te gaan stemmen. De campagne wordt uitgevoerd door een partnerschap van organisaties uit elf Europese landen, en wordt gecoördineerd door de European Youth Information and Counselling Agency (ERYICA). Walk the Talk bestaat uit een [website](#) met informatie over de verkiezingen en de belangrijkste inhoudelijke thema's, een campagne op sociale media en activiteiten van jonge ambassadeurs.

## Campagne Eurodesk

Eurodesk is een Europees netwerk van jongereninformatiepunten. In 39 landen geeft Eurodesk informatie over buitenlandmogelijkheden voor jongeren en over mogelijkheden om hun stem te laten horen in Europa. In de aanloop naar de EP-verkiezingen heeft Eurodesk een campagne gelanceerd om jongeren te informeren over de verkiezingen en aan te moedigen om te gaan stemmen. Op de website <https://2024elections.eurodesk.eu> vinden jongeren informatie over wat het Europees Parlement is en waarom het belangrijk is om te gaan stemmen. Ook staan er video's met interviews met jongeren en met bijvoorbeeld de Europese Ombudsman.

## Ten slotte

Op veel plekken in Europa krijgt democratisch burgerschap op uiteenlopende manieren vorm. Het is daarom leerzaam om af en toe over de landsgrenzen heen te kijken. Er zijn ervaringen met het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd naar 17 of 16 jaar. Er zijn organisaties en programma's die werken aan het versterken van democratisch burgerschap en de bewustwording hierover. En er zijn Europese campagnes die jongeren op verschillende manieren informeren over de komende verkiezingen, en hen aanmoedigen om daadwerkelijk te gaan stemmen.

We hopen dat dit artikel inspiratie en aanknopingspunten biedt om ook zelf hiermee aan de slag te gaan. Wil je meer inspiratie en ideeën uit andere Europese landen? Duik dan zelf in de Youth Wiki. Daar vind je nog veel meer informatie over jongerenparticipatie en andere thema's binnen het jeugdbeleid. De informatie wordt aangeboden in het Engels.

[national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki](https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki)



-  België
-  Cyprus
-  Denemarken
-  Duitsland
-  Estland
-  Finland
-  Frankrijk
-  Griekenland
-  Hongarije
-  Ierland
-  Luxemburg
-  Malta
-  Nederland
-  Noorwegen
-  Oostenrijk
-  Polen
-  Roemenië
-  Servië
-  Spanje
-  Zweden

**Colofon**

Het Nederlands Jeugdinstituut is een onafhankelijk en betrokken kenniscentrum dat actuele kennis over jeugd, vakmanschap en de organisatie van het jeugdveld verzamelt, verrijkt, duidt en deelt.

© 2024 Nederlands Jeugdinstituut

Alle informatie uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden. Graag de bron vermelden.

Meer informatie over Youth Wiki: [national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki](https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki)

Auteur: Mark Snijder | Redactie: Letty Darwish | Vormgeving: Punt Grafisch Ontwerp